

Metodeoppgaver vår 2004

1. Hvilke metodiske tilnæringsmåter er vanlige i medievitenskap? Gjør kort rede for hver enkelt metode.
2. Forklar hvilke faser som er typiske for en forskningsprosess og hva som kjennetegner disse fasene.
3. Hva påvirker om forskeren velger å formulere problemstillingen for en undersøkelse som tema, spørsmål eller hypotese?
4. Gjør rede for følgende begreper: *enheter, variabler, verdier, validitet, reliabilitet, metodetriangulering*.
5. Gjør rede for forholdet mellom reliabilitet og validitet. Kan du få et reliabelt men ikke valid resultat? Kan du få et resultat som er valid men ikke reliabelt?
6. Foreslå to måter å øke reliabiliteten på.
7. Hva er kilder og hvilke typer kilder kan man skille mellom?
8. Diskuter hvilke kildekritiske hensyn det er viktig å ta.
9. Hvordan kan dokumenter være viktige i et forskningsprosjekt?
10. Hva er forskjellen mellom strukturerte, halv-strukturerte (semi-strukturerte) og ustrukturerte intervjuer?
11. Nevn noen sentrale krav til spørsmålsformuleringen i intervjuer.
12. Hvorfor og når kan det være hensiktsmessig å bruke gruppeintervjuer?
13. Gjør rede for noen hovedtyper av opplegg for datainnsamling ved hjelp av observasjon. Diskuter mulige fordeler og ulemper ved å bruke ulike former for observasjon.
14. Diskuter viktige forhold og prinsipper når man skal analysere kvalitative data.
15. Spørreskjemaundersøkelser kan foregå som intervjuer eller som enquete. Gjør rede for hva som kjennetegner slike undersøkelser.
16. Når er det aktuelt å bruke henholdsvis spørreskjemaer (surveys) og kvalitative intervjuer?
17. Hvordan vil du gå frem for å undersøke endringer av medievaner over tid?
18. Diskuter fordeler og ulemper med ulike måter å samle inn data ved hjelp av spørreskjemaer: ved personlig intervju, telefonintervju, enquete.

19. Hvorfor er det viktig å forhåndsteste hvordan et spørreskjema fungerer?
20. Sammenlign ulemper og fordeler ved åpne og lukkede spørsmål. Hvorfor bør du være forsiktig med å bruke åpne spørsmål i post-enqueter?
21. Vurder hvorvidt og begrunn hvorfor du bør bruke åpne eller lukkede spørsmål i følgende tilfeller:
 - a) Undersøkelsen søker å gi bred og grundig informasjon
 - b) Respondentene har mye kunnskap om det aktuelle emnet
 - c) Respondentene har trolig ikke mye kunnskap om det aktuelle emnet
 - d) Respondentene er trolig lite motiverte
 - e) Forskeren vet lite om respondentene på forhånd
22. Hvordan kan du unngå at respondenten svarer det som er mest sosialt akseptabelt?
23. Redegjør for forskjellen mellom eksplorativ, deskriptiv og kausal forskning.
24. Utform ulike problemstillinger i form av enten spørsmålsstilling eller hypotese ut i artiklene: "Hvorfor blir barn drapsmenn?"¹ og "Fryktens mediepedagogikk"².
25. Velg ut en av problemstillingene du utformet i oppgave 25. Skisser hvordan du ville gått frem for å undersøke problemstillingen nærmere. Hvilken form for datainnsamling ville du brukt og hvorfor?
26. Du skal gjennomføre en studie av fremstillingen av kjønn i ulike aviser ved hjelp av kvantitativ innholdsanalyse. Skisser hvordan du ville gått frem. Legg vekt på å klargjøre utvalg, enheter, variabler og kategorier/verdier.
27. Hva er forskjellen på en kodingsenhet og en analyseenhet (innholdsanalyse)?
28. Finn eksempler på en spørreundersøkelse gjengitt i en avis. Hvilken informasjon gis om undersøkelsen? Oppgis feilmarginer? Hva forteller disse om hvilke slutninger som kan trekkes om resultatene i undersøkelsen? Er den tolkningen journalisten har gitt i sin presentasjon av undersøkelsen i tittel og brødtekst rimelig?
29. Forklar og sammenlign kort følgende metodiske tilnæringsmåter: feltundersøkelser, intervju, survey og dokumentanalyse.
30. a) Hvilken av følgende mål for spredning i en univariat frekvensfordeling er mest utsatt for påvirkning av "ekstreme verdier" i fordelingen – dvs. verdier som er sterkt avvikende fra andre verdier i fordelingen? Modalprosenten, variasjonsbredden, kvartildifferensen eller standardavviket? Begrunn svaret.
b) Hvilket av målene som er nevnt over er minst utsatt for påvirkning av ekstreme verdier? Begrunn svaret.
31. Redegjør kort for henholdsvis sannsynlighetsutvalg (metodeboka: tilfeldig utvalg) og ikke-sannsynlighetsutvalg (metodeboka: ikke-tilfeldig utvalg).

¹ <http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/article.jhtml?articleID=329577>

² <http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/article.jhtml?articleID=346402>

32. Hva menes med kvoteutvelging?
33. Når kan det være mer hensiktsmessig med et stratifisert tilfeldig utvalg enn et enkelt tilfeldig utvalg (og hvorfor)?
34. Hva menes med utvalgsbrøk? Er utvalgsbrøkene for de forskjellige strataene tilnærmet like eller ulike i et proporsjonalt stratifisert utvalg?
35. Forklar hva som menes med henholdsvis deduktiv og induktiv forskning.
36. Hva er enhetene i følgende studier?
- Nyhetsstilbudet på NRK og TV2 har delvis blitt mer mangfoldig siden TV2 startet sine TV-sendinger i 1992.³
 - Grupper med høy utdanning integreres bedre i det digitale samfunnet enn grupper med lav utdanning.⁴
 - De siste 20-30 årene har det skjedd en kommersialisering av norske medier.
37. Hva kan bivariate analyser si om forholdet mellom to variabler?
38. Forklar og gi et eksempel på at statistisk sammenheng ikke nødvendigvis betyr en årsakssammenheng mellom variablene.
39. Hva er en spuriøs sammenheng? Identifiser en variabel som kan skape en spuriøs sammenheng mellom spilling av voldelige dataspill og voldelig atferd.
40. Operasjonaliser følgende begreper:
- Medieinstitusjon
 - Nyhet
 - Datamediert kommunikasjon
 - Komedie
 - Populærkultur
 - Kunst
41. Hvordan ville du målt variabelen inntekt som en variabel på henholdsvis nominalt, ordinal og forholdstallsnivå?
42. Forestill deg at du skal gjennomføre en spørreskjemaundersøkelse av holdninger til TV-serien *Ungkaren*. Foreslå tre ulike variabler med tilhørende verdier. Pass på at verdiene er uttømmende og gjensidig utelukkende.

43. Andel som har vært på kino siste 12 måneder etter alder:

Alder	2002	1991
9-15 år:	94%	87%
16- 24 år:	92%	91%
25- 44 år:	78%	64%
45- 66 år:	48%	37%

Tall fra SSB's Mediebarometer 2002

³ Vil du lese mer om temaet? Waldahl, Bruun Andersen og Rønning (2002): *Nyheter først og fremst*.

⁴ Vil du lese mer om temaet? Frønes, Ivar (2002): *Digitale skiller. Utfordringer og strategier*.

67-79 år: 20% 10%

- a) Hva er enhetene i undersøkelsen?
 b) Hvilket målenivå har variablene?
 c) Til undersøkelsen i 2002 ble det trukket et landsomfattende representativt utvalg på 2580 personer. Intervju ble oppnådd med 1856 personer (frafall på 28% av bruttoutvalget). Kan vi ut fra resultatet anta at aldersgruppen 67-79 år generelt går mer på kino enn for elleve år siden? (*Oppgaven er litt vanskelig å løse med basis i Metodebok for meidefag*)

Tips til fremgangsmåte: 1) Formuler nullhypotese og alternativ hypotese. 2) Finn sannsynlighetsfordelingen for utvalgsresultatet gitt at nullhypotesen er sann. 3) Velg signifikansnivå. 4) Bestem forkastningsområdet for nullhypotesen.

44. Redegjør for tre ulike måter å samle inn data for forskjellige tidspunkter for å studere utviklingen av et fenomen (diakrone data).
45. Hva kan en si om målenivået til dikotomier?
46. a) Hva er den bivariate sammenhengen mellom alder og har sett NRK 1 uttrykt som prosentdifferanse? Vis alle utregninger.
- b) Hva er effekten av henholdsvis kjønn og alder på variabelen 'har sett NRK 1'? (her skal du bruke prediksjonsanalyse). Vis alle utregninger.

Tabell: Om respondenten så på NRK 1 dagen før, etter kjønn og alder. Absolutte tall (konstruerte).

Kjønn	Kvinne		Mann		Totalt
	Høy	Lav	Høy	Lav	
NRK 1	180	100	200	120	600
Ikke NRK 1	95	125	50	130	400
I alt	275	225	250	250	1000

47. For ti år siden så ungdom på TV i 17% av fritiden sin. I en undersøkelse av 1000 ungdommer (trukket ved tilfeldig utvelgning) ser ungdommene på TV 22% av fritiden sin. Kan vi ut fra dette resultatet for de 1000 ungdommene anta at ungdom generelt ser mer på TV i dag enn for ti år siden (konstruerte tall)?⁵ (*Oppgaven er vanskelig å løse på bakgrunn av Metodebok for mediefag*).

Tips til fremgangsmåte: 1) Formuler nullhypotese og alternativ hypotese. 2) Finn sannsynlighetsfordelingen for utvalgsresultatet gitt at nullhypotesen er sann. 3) Velg signifikansnivå. 4) Bestem forkastningsområdet for nullhypotesen.

Tidligere eksamensoppgaver:

48. Reliabilitet, validitet og generalisering er tre viktige begrep i samfunnsvitenskapelige kvantitative forskningsmetoder. Forklar hva som menes med disse begrepene. Drøft

⁵ Oppgaven er hentet fra Karl Georg Øhrn (2002): *Hvordan lykkes med metode og statistikk i samfunnsfag*. Oslo: Universitetsforlaget. Side 90.

hvordan man kan sikre god reliabilitet, validitet og generaliserbarhet i en undersøkelse (høst 1998).

49. Frida Forsker skal undersøke hvilken betydning alder og kjønn har for folks holdninger til Internett og vil gjennomføre en spørreskjemaundersøkelse.
- Hva kjennetegner en spørreskjemaundersøkelse? Beskriv ulike hovedformer for spørreskjemaundersøkelser.
 - Hva er avhengig og uavhengige variabler i Fridas undersøkelse?
 - Frida vurderer hvordan hun skal formulere spørsmålene på skjemaet sitt. Gjør rede for sterke og svake sider ved åpne og lukkede spørsmål.
 - Frida er opptatt av å måle i hvilken grad folk er positivt eller negativt innstilt til Internett. Drøft hvordan slike holdninger kan operasjonaliseres og omdannes til spørsmål i et spørreskjema. Illustrer gjerne med eksempler (vår 1999).
50. I Norge, som i andre land, opprettholdes en særskilt kontroll av ytringer rettet mot barn og ungdom. Dette gjelder for eksempel i form av aldersgrenser ved filmvisninger. Myndighetene har også lagt fram en særskilt "Handlingsplan mot vold i bildemediene", der søkelyset særlig settes mot underholdningsvoldens mulige skadevirkninger for barn og unge.

Gi en skisse av hva ulike medievitenskapelige undersøkelser har kommet fram til når det gjelder medieviolens eventuelle påvirkning på publikum. Skisser deretter hvordan du ville legge opp en undersøkelse av barn og unges *holdninger* til voldskildringer i mediene. Gjør rede for problemstilling, metode og utvalg. Drøft deretter mulighetene for å generalisere undersøkelsens resultater til en større andel av befolkningen (høst 1999).

51. a) Hva menes med reliabilitet og validitet? Hvordan kan en forsker styrke reliabiliteten og validiteten i en undersøkelse?
- b) En forsker skal gjennomføre en spørreundersøkelse og skal trekke et utvalg. Hvilke krav må stilles til utvalget dersom hun vil generalisere til hele befolkninga? Hvilke typer utvalg tilfredsstiller disse kravene?
- c) Tabell: Kjønn, alder og internettbruk (konstruerte tall!)

Kjønn	Kvinne		Mann	
	Under 35 år	35 år og over	Under 35 år	35 år og over
Andel som bruker Internett daglig	35%	19%	47%	28%

Analysér tabellen. Hva er effekten av henholdsvis kjønn og alder på daglig Internettbruk (vår 2000)?

52. Skisser hvordan du ville legge opp en undersøkelse av barn og unges *holdninger* til voldskildringer i mediene. Gjør rede for problemstilling, metode og utvalg. (Vær konkret; forklar hvordan du ville gå fram, hvilke spørsmål du ønsker svar på, og hvordan du ville forsøke å besvare dem. Drøft deretter mulighetene for å generalisere undersøkelsens resultater til en større andel av befolkningen. (høst 2000)
53. Frida Forsker skal analysere forskjeller og likheter mellom produksjonen av nyheter i *Dagens Næringsliv* og i *Dagsavisen*. Hun vurderer hvilke metoder som er mest relevante:

- * Spørreskjemaundersøkelse
- * Kvalitative intervjuer
- * Feltobservasjon

Redegjør for de viktigste kjennetegnene ved disse metodene. Drøft deretter styrker og svakheter ved hver av metodene. Gi til slutt en kort vurdering av hvilken eller hvilke metode(r) (vår 2001).

54. a) Frida Forsker har vært med på å gjennomføre en undersøkelse av 1000 universitetsstudenters radiovaner. De tre sentraltendensmålene som ble brukt varierte i stor grad (konstruerte tall).

- * Gjennomsnitt: 55 minutter
- * Median: 30 minutter
- * Modus: 0 minutter

Svar kort:

Hva kan du anta om fordelingen av enheter i denne undersøkelsen?
Hvorfor er det hensiktsmessig å bruke ulike mål for sentraltendens?

b) Dataspillet *Grand Theft Auto III* har skapt mye debatt i mediene på grunn av voldelig innhold (se vedlegg II). Frida Forsker skal i gang med en resepsjonsstudie av spillet. Hun skal undersøke hvordan brukerne oppfatter spillet, og hva de synes om de voldelige elementene i det.

Definer en mulig problemstilling og skisser metodevalg og gjennomføring av prosjektet (høst 2002).

55. Det finnes ulike tradisjoner innenfor publikumsforskningen med ulike tilnærminger til metode. Tenk deg at en resepsjonsforsker skal gjennomføre en studie av ungdoms fjernsynsvaner. Skisser et sannsynlig opplegg. Redegjør for:

- Presisering av forskningsprosjekt
- Metode
- Utvalg av analyseobjekter
- Innsamling av data
- Analyse av data
- Muligheter til å generalisere resultater?

(høst 2003)

56. I Statistisk Sentralbyrås mediebarometer 2002 spørres respondentene om de bruker Internett daglig. I tabellen under vises sammenhengen mellom bosted og daglig Internettbruk.

Sammenhengen mellom bosted og andel som har brukt Internett en gjennomsnittsdag 2002.

	Bruker ikke Internett daglig	Bruker Internett daglig	Sum	(N)
Spredtbygd	73%	27%	100%	454
Tettbygd (under 20 000)	67%	33%	100%	617
Tettbygd (20 000 – 99 000)	66%	34%	100%	370
Tettbygd (over 100 000)	52%	48%	100%	400
Sum	65%	35%	100%	1841

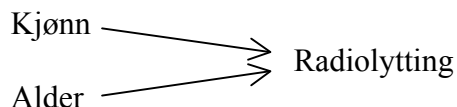
- a) Hvilken variabel er brukt som uavhengig i tabellen? Hva kan begrunne valget av uavhengig variabel?
 - b) Hvilket målenivå har variablene i tabellen?
 - c) Beskriv kort sammenhengen mellom variablene.
 - d) Dikotomiser variabelen bosted og sett tallene inn i en ny tabell. Regn ut prosentdifferensen. Hva sier prosentdifferansen om sammenhengen mellom variablene?
 - e) Gamma for sammenhengen mellom bustad og Internettbruk er 0,22. Tolk resultatet.
 - f) Hvilke andre variabler kan det være nyttig å kontrollere for?
 - g) Utvalget til undersøkelsen er trukket ut ved enkel tilfeldig utvelgning. Hvilke muligheter gir dette til å generalisere fra utvalg til populasjon?
- (høst 2003)

58.

Andel radiolyttere en gjennomsnittsdag, 2002 (konstruerte tall)

Kjønn	Kvinne		Mann		Totalt
	Høy	Lav	Høy	Lav	
Radio	426	100	458	103	1087
Ikke radio	262	150	236	135	783
I alt	688	250	694	238	1870

- a) Regn ut den bivarierte sammenhengen i form av prosentdifferanser mellom henholdsvis kjønn og radiolytting og alder og radiolytting. Vis alle utregninger. Forklar hva prosentdifferansene sier om sammenhenger.
- b) I en multivariat analyse kan sammenhengene mellom de uavhengige variablene og den avhengige settes opp som følger:

- Regn ut effektene av hver de uavhengige variablene på den avhengige variabelen. Vis alle utregninger.
 - Forklar hva de utregnede effektene sier om sammenhengene mellom de uavhengige og den avhengige variabelen.
 - Hvorfor blir effektene av de uavhengige variablene tilnærmet de samme som prosentdifferansene du regnet ut i oppgave a?
- (høst 2003)

59.

Utdanning og fjernsynsseing i minutter (konstruerte tall).

Fjernsynsseing i minutter etter utdanning (råttall/absolutte tall)					
Utdanning	Fjernsynsseing i minutter				Sum
	0	<90	90-150	>150	
Ungdomsskole	40	35	75	100	250
Vdg. Skole	30	40	60	120	250
Univ/høgskole <3 år	60	60	80	50	250
Univ/høgskole >3 år	45	70	80	55	250
Sum	175	205	295	325	1000

Ta utgangspunkt i tabellen og svar på spørsmålene under. Pass på å vise alle utregninger og hvordan du tenker.

- Hva er uavhengig og avhengig variabel?
- Dikotomiser variablene slik du synes det er hensiktsmessig. Sett dataene inn i en bivariat tabell.
- Lag enda en tabell der du tar utgangspunkt i hver kategori/verdi på den uavhengige variabelen og regner ut prosentfordelingen på den avhengige variabelen.
- Regn ut prosentdifferansen. Hva kan du nå si om sammenhengen mellom uavhengig og avhengig variabel?

Oppgaver på nett (fra metodeundervisningen høsten 2002):

<http://www.media.uio.no/studier/mevitg301/metode/oppgaver.html>